

واکاوی نقاط قوت و فرصتهای شرکت های تعاونی زنان روستایی در تولیدات بخش

کشاورزی با روش S.W.O.T

سارا رضایی^{1*}، معصومه ارفعی²، آرزینا زند³

¹ کارشناس ارشد معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
²، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان،³ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر

چکیده

در ایران با توجه به تحولات اقتصادی، در چند سال اخیر و سیاست واگذاری فعالیت های اقتصادی و تولیدی به بخش های غیردولتی، جایگاه مطمئن تری برای بخش تعاونی ایجاد گردیده است. شرکتهای تعاونی روستایی زنان از جمله تشکلهایی هستند که امکان یکپارچه کردن منابع انسانی، تجمیع سرمایه های کوچک و ایجاد اشتغال با شرایط آسان و در نتیجه بالا بردن توان اقتصادی زنان را فراهم می کنند.

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی و همبستگی است. زنان روستایی عضو تعاونیهای استان تهران انتخاب و پرسشنامه توسط آنها در دو سطح مدیران و اعضاء و کارکنان تعاونی تکمیل گردید. جامعه آماری 7 واحد تعاونی های زنان روستایی در استان تهران می باشد که 1631 نفر آن با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای با انتساب متناسب انتخاب شد. نتایج حاصل از تحلیل سوات S.W.O.T تعهد مستمر (ویژگی های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی) بالاترین رتبه نقطه قوت، میزان تحصيلات (ویژگی های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی) بالاترین رتبه نقطه ضعف، وقت شناسی (ویژگی های فردی مدیران تعاونی) بالاترین رتبه نقطه تهدید و ساعت کار (ویژگی های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی) بالاترین رتبه نقطه فرصت در تعاونی های زنان روستایی استان تهران می باشند.

واژه های کلیدی: تعاونی های زنان روستایی - تولیدات کشاورزی - تحلیل سوات (نقاط قوت، فرصت ها).

مقدمه

در هدف گذاری و برنامه ریزی های بلندمدت در سند چشم انداز 20 ساله کشور بخش تعاون باید از رشد 400 درصدی برخوردار باشد و در این راستا باید تمامی توانمندی ها و استعداد های لازم برای رشد این بخش بررسی شده و هیچ فرصتی از دست نرود. نقش بخش تعاون در رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نقش و سهم تعاونی ها در اشتغال و همچنین تمرکززدایی و کاهش انحصارات، اثبات شده و غیر قابل انکار است. بخش تعاون و به ویژه شرکتهای تعاونی کشاورزی به لحاظ قدمت و عضویت

E-mail: Sa.rezaei33@gmail.com

* سارا رضایی

² مستند به قانون برنامه پنجساله توسعه جمهوری اسلامی مصوب 1390 و سند چشم انداز بیست ساله ایران، ابلاغ شده 1384

جمع کثیری از هموطنان در این شرکت‌ها می‌توانند با اعمال مدیریت نوین و کارآمد و اتخاذ راهبردهای مناسب به شرکت‌های تعاونی توانمندو با قدرتی تبدیل شوند که نه تنها پاسخگوی اعضای خود شده بلکه بدون اغراق سهم قابل توجهی از تولید بخش کشاورزی را نیز برآورده نمایند.

زنان یکی از جدی‌ترین مباحث اجتماعی ایران طی سال‌های اخیر بوده است، واقعیت این است که نقش اجتماعی و اقتصادی زنان در ساختار جوامع قابل کتمان نیست و آنان با ملاحظه شرایط جسمانی از توان فکری لازم برای قبول مسئولیت‌های اجتماعی در تمامی بخش‌های اقتصادی به طور مستقل برخوردار هستند اما نابرابریها و عدم وجود امکانات مساوی برای آموزش، یادگیری، دسترسی به منابع و مانع جدی در استخدام در مشاغل مختلف شده و جلوی خلاقیت‌های آن‌ها را می‌گیرد. لذا غلبه بر نابرابریهای بنیادی باعث موجبات پیشرفت آنها گشته و کسب توانایی لازم نه فقط، در موفقیت‌های اقتصادی - تجاری زنان موثر است بلکه موجبات بهبود همه جانبه وضعیت زندگی آنان را در کلیه مراحل را نیز فراهم می‌سازد. زنان با حضور در تعاونی‌ها علاوه بر برخورداری از مزایای اقتصادی، فرصت کسب تجربه در زمینه مدیریت و همچنین شکستن حصارهای جدایی آنان از نیمه دیگر جامعه را به دست می‌آورند. بخش تعاون می‌تواند زنان را وارد صحنه اقتصادی اجتماعی کرده و راه را برای حضور فعال‌تر آنان در جامعه باز کند. زنان در جریان فعالیت‌های اقتصادی عمدتاً در نقش نیروی کار ظاهر می‌شوند و کمتر در موضع کارفرما و تصمیم گیرنده در امور اقتصادی مطرح می‌باشند. در حالی که ساز و کارهای تعاونی‌های زنان به گونه‌ای است که امکان دخالت زنان را در سطوح تصمیم‌گیری و مدیریت و نظارت فراهم می‌سازد. به دلیل اینکه زنان به لحاظ روانشناسی و جامعه‌شناختی شایسته‌تر به انضباط و وجدان اجتماعی می‌پردازند و خصوصاً در فعالیت‌های اقتصادی این خصیصه را به وضوح نمایان می‌سازند. الگوی تعاونی‌ها می‌تواند یکی از مناسبترین الگوهای اشتغال برای زنان باشد. بدیهی است که لازمه فعالیت زنان در این عرصه این است که اساساً بخش تعاون در اقتصاد کشور جایگاهی مناسب کسب نموده و همچنین برای تأسیس و تداوم فعالیت تعاونی‌های بانوان تمهیدات مناسبی منظور شده باشد.

حضور زنان در سال‌های پس از انقلاب در بخش تعاون نسبت به قبل از انقلاب، از نظر کمی و کیفی پرنرنگتر است. در صورتی که در قبل از انقلاب زنان کمتر در تعاونی‌های روستایی و شهری حضور داشتند و تنها عضو می‌شدند ولی فعالیتی انجام نمی‌دادند ولی در بعد از انقلاب علاوه بر عضو شدن فعالیت‌های شایان ذکری از آن‌ها سر می‌زد که باعث رشد و پیشرفت اقتصاد می‌شدند. تعداد تعاونی‌های زنان در مقایسه با تعداد آن‌ها در کل کشور در سال‌های پس از انقلاب تا سال 84 به حدود 13000 مورد می‌رسد که در زمینه‌های مختلف تولیدی، توزیعی، مصرفی و آموزشگاهی فعالیت می‌کردند. (منصوری، 3، 1387) زنان در فعالیت‌های

³ برای اطلاعات بیشتر رجوع شود به مصاحبه سرکار خانم دکتر ناهید منصوری با شبکه ایران زنان (خرداد 1387). قابل دسترس به آدرس :

کشاورزی، منابع روستایی و خدمات به عنوان تولید کننده نقش بسیار کلیدی دارند. زنان بهره‌ورترین اعضا جامعه هستند و از جمله افرادی هستند که در مشاغل تولیدی اشتغال دارند، بنابراین روشن است که توجه به زنان به عنوان یک بازوی قدرتمند در توسعه روستایی می‌تواند آثار بسیار مثبت و انکارناپذیری را در این راستا به همراه داشته باشد. در این میان با توجه به نقش بسیار عمده زنان روستایی در فعالیت های کشاورزی، تمرکز و توجه ویژه به این قشر عظیم از جامعه و فراهم ساختن خدمات حمایتی، آموزشی و ترویجی و صدالبته مدیریتی و اقتصادی برای آنها می‌تواند به رفع موانع و مشکلات بی‌شمار پیش روی آنها کمک کرده و در نهایت منجر به افزایش و بهبود بهره‌وری آنها در امر کشاورزی و در نتیجه افزایش رفاه و آسایش جامعه روستایی گردد.

از آن جا که بارزترین ویژگی های تعاونی های روستایی زنان در خودجوش بودن و مردمی بودن آنها است، به دست گرفتن مدیریت توسط زنان و تصمیم گیری در خصوص مصوبات و اجرایی نمودن آنها توسط مدیر عاملان زن، نقش مدیریت زنان را در عرصه های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ملموس تر می‌نماید اما کار آنان را نیز سخت‌تر. چرا که در شرایط فعلی اقتصادی و جهانی چنین متحول و متغیر، تنها شرکت‌هایی (اعم از دولتی، غیر دولتی، تعاونی) قادر به تداوم بقا و افزایش سهم خود در تولید بخش کشاورزی هستند که ضمن بکارگیری تکنولوژی نوین و سیستم‌های مدیریتی کارآمد و برخورداری از نیروی انسانی خلاق و با کیفیت، قابلیت پیش‌بینی تغییرات و بهتر از آن توانایی انطباق و سازگاری با تحولات را داشته باشد. در پیچیدگی روزافزون فعالیت‌ها و محیط شدیداً متلاطم جهان امروز، این شرکت‌ها با آنچنان دشواری‌هایی مواجه می‌باشند که کوچکترین غفلت آنها نسبت به مسائل، پیامدهای غیرقابل جبرانی به دنبال خواهد داشت. در مواجهه با چنین شرایطی دستیابی به موفقیت و کارایی سازمانی با توسل به روش‌های سنتی مدیریت امکان‌پذیر نیست. بنابراین این تعاونی ها می‌بایست با بکارگیری شیوه‌های نوین مدیریت و برنامه‌ریزی، توان رقابت و حضور در بازارهای داخلی و خارجی و استفاده بهینه از منابع را در تعاونی خود تقویت بخشند و این موضوع زمانی دو چندان اهمیت پیدا می‌کند که ایران در شرف پیوستن به سازمان تجارت جهانی است و سیاست دولت نیز کوچک سازی بدنه دولت، تعدیل نیروی انسانی، اجرای سیاست‌های اصل 44 قانون اساسی و واگذاری امور به بخش خصوصی و تعاونیها است. تعاونی ها زمانی می‌توانند در چنین شرایطی نقش آفرینی و کارکرد اقتصادی و اجتماعی موفقی داشته باشند که در گام اول عوامل تأثیرگذار پیرامون خود را شناسایی و راهبرد متناسب با شرایط اقتصادی و فنی تعاونی خود را تدوین و به کار گیرند

دکتر محمد ناظمی اردکانی وزیر سابق تعاون، پیرامون توسعه، تقویت و تجهیز تعاونی‌ها به مدیریت کارآمد و قوی می‌گوید: راه توسعه و رشد تعاونی‌ها و افزایش بهره‌وری در آنها مجهز شدن به مدیریت‌های روز و کارآمد است. بنابراین، تعاونی‌ها برای آنکه نقاط ضعف و موانع موجود را برطرف کنند و پیشتاز عرصه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی باشند باید خود را به مدیریت‌های راهبردی و قوی مجهز کنند و مهمترین فرصت پیش‌روی تعاونی‌ها در شرایط حاضر ابلاغ سیاست‌های کلی اصل 44 قانون

اساسی است و امید است با اجرای این سیاست‌ها شکوفایی و رونق اقتصاد ملی و بخش تعاون محقق خواهد شد و ثروت ملی افزون می‌شود. این روند موجب فقرزدایی، اشتغالزایی، رفع نابرابری و ایجاد عدالت و رفاه اجتماعی می‌شود. وزیر سابق تعاون اجرایی شدن این سیاست‌ها را مستلزم استفاده بهینه از سرمایه‌های اجتماعی و استعدادهای انسانی دانست و تأکید کرد کشورهای توسعه صنعتی با در اختیار داشتن سرمایه‌های اجتماعی توانسته‌اند به رشد اقتصادی مطلوب دست یابند (ناظمی اردکانی، 1385). بدین ترتیب ضرورت پرداختن به این تحقیق در دو سطح خرد و کلان مطرح می‌باشد. در سطح خرد شناخت علمی از وضعیت فعلی تعاونی‌های کشاورزی، بهره‌وری عوامل تولید و آگاهی از کارکرد اقتصادی و اجتماعی تعاونی‌ها در حوزه‌های گوناگون مشخص می‌گردد و در سطح کلان جوابی است علمی و منطقی به این سؤال که چگونه در راستای تقویت و توسعه تعاونی‌های کشاورزی عمل نمایند. در واقع می‌توان گفت که توسعه تعاونی‌ها یکی از مقدمات اساسی توسعه ملی است و تا زمانی که موانع توسعه در این بخش شناسایی و برطرف نگردد، سایر بخش‌ها نیز به شکوفایی در توسعه دست نخواهد یافت و تمام اینها در گرو همکاری و تعامل نهادها و سازمان‌های دخیل در بخش تعاون و از بین بردن موانع و عوامل بازدارنده اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فنی، قانونی و ... تأثیرگذار در فعالیتهای بخش تعاون است. در این مورد باصلاحیت‌ترین افراد که می‌توانند در این خصوص قضاوت و داوری نمایند خود تعاونی‌ها و عوامل دست‌اندرکارند

طبق آمار تعداد تعاونی‌های زنان که 70 درصد از اعضاء آن را بانوان تشکیل می‌دهند بیش از 9 هزار و 232 واحد است. زنان استانهای گلستان، تهران و مازندران به ترتیب با تاسیس 967، 572 و 484 واحد تعاونی، بالاترین تعداد تعاونی‌ها را در کشور به خود اختصاص داده‌اند. و از این تعداد اعضاء اتحادیه‌ها و تعاونی‌های فعال زنان در سراسر کشور بالغ بر 165 هزار و 353 نفر می‌باشد که از این تعداد 142 هزار و 321 عضو را زنان تشکیل می‌دهند. نسبت اعضاء زن به کل اعضاء تعاونی‌ها 86 درصد است و مدیریت 17 درصد از کل تعاونی‌ها و 23 درصد از کل اعضاء هیئت مدیره و بازرسان تعاونی‌ها با زنان است.

لازم به ذکر است که بیشترین میزان اشتغالزایی تعاونی‌های فعال زنان به استان‌های تهران، خوزستان، سیستان و بلوچستان با 9 هزار و 274، پنج هزار و 773، پنج هزار و 412 اشتغالزایی اختصاص دارد از این دید می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که تعاونی‌ها سازمان‌های انتفاعی و مردم محور هستند و در تمام فعالیتهای اقتصادی با ارزش‌های مشترک خودیاری، مشارکت، دموکراسی، برابری، وحدت منافع و مسوولیت در تمامی فعالیتهای اقتصادی شرکت می‌کنند.

⁴ نقل به اختصار از سخنرانی دکتر محمد ناظمی اردکانی در هفتمین اجلاس مشترک وزیر تعاون و فراکسیون تعاون مجلس، قرهنگ تعاون، شماره 43، 1385

⁵ غلامحسین حسینی نیا، معاون وقت وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، به اختصار از کنفرانس خبری مورخ 91/7/16 و کبری محمدی، مدیرعامل بنیان تعاون و توسعه کارآفرینی زنان، گفتگوی خبری با ایسنا مورخ 1390/6/26

با توجه به نقش محوری تعاونی های زنان در تنوع بخشی فعالیتهای اقتصادی زنان روستایی متناسب با ظرفیتهای بالقوه وبالفعل روستاها، درآمد پایدار، کارآفرینی و ایفای نقش موثر در مدیریت راهبردی زنجیره اقتصادی محصولات کشاورزی می توان با ایجاد تحول در تعاونی ها بستر لازم را برای جذب سرمایه های مورد نیاز در این زمینه ها فراهم نمود و باعث تقویت عملکردها در خصوص تجارت و بازاریابی محصولات در تعاونی ها به واسطه ایجاد و ارتقاء ظرفیتها، ساختارها و فرایندهای لازم شد. (عبدی، 1388) بنابراین اینطور به نظر می رسد که اکنون زمان آن رسیده که علاوه بر تسهیل و ارائه سرمایه و آموزش مورد نیاز جهت ایجاد تعاونی های زنان، برای پایداری و فعال سازی تعاونی های غیر فعال و زیان دیده نیز تدبیری اندیشیده شود. بعلاوه، حفظ قدرت رقابت نیز برای این تعاونی ها که در محیط های روستایی و سطح کوچک مشغول انجام فعالیت هستند، برای دستیابی به پایداری بسیار اهمیت دارد، یکی از پیش زمینه های لازم برای حفظ قدرت رقابت و حفظ پایداری تعاونی ها، شناخت محیط، تهدیدها و فرصت ها و تقویت توانایی مدیریت راهبردی می باشد، به این معنا که ایده های موجود برای ارتقای سطح تولیدات، فرایندها، بازاریابی و ارائه راه حل های جدید را با توجه به شرایط موجود به مرحله اجرایی شدن برسانند و در فرایندی از کوشش و خطا به اصلاح و بهبود وضعیت موجود بپردازند (زراعی و نسیمی، 1386)

در مطالعه از کیا (۱۳۷۴)، علل عدم موفقیت تعاونی های روستایی به دو دسته عوامل برون سازمانی و درون سازمانی تقسیم و نامگذاری شده است. به باور او، سیاست های اعتباری نادرست، عدم توجه به بازاریابی و بیمه محصولات کشاورزی، عدم توجه به آموزش و ترویج کشاورزی، واگذاری وظایف غیرمرتبط به تعاونیها، سیاست نادرست دولت در تشکیل تعاونیها، و نیز فقر مالی اعضا را می توان از جمله عوامل عمده برون سازمانی نام برد؛ و از عوامل درون سازمانی نیز میتوان تصمیم گیری متمرکز را یادآور شد، که به نظر وی، تمام تصمیمات توسط مسئولان ادارات سازمان مرکزی در تهران و بدون توجه به نیازها و خواست و نظر اعضا و دستورالعمل ها اتخاذ و به صورت بخشنامه و دستورالعمل به واحدها ابلاغ می شد.

بنتور اکی (Benturaki) (2000) سیاستهای مداخله گرانه دولت، تخلف و تجاوز اصول اساسی تعاون، قوانین غیرپیشرفته تعاونی، عدم استقلال و خودمختاری، عدم وجود دموکراسی، عدم توانمندسازی اعضا، و عدم وجود ساختار سازمانی کارآمد را از علل کاهش تولید تعاونی های روستایی تانزانیا عنوان میکند. وی بالابردن تولید تعاونی های روستایی تانزانیا را منوط به ایجاد تحول در وضعیت رهبری و اصلاح نقش دولت در تعاونیها میداند و معتقد است با اصلاح در رهبری تعاونی ها و اتحادیه های آنها، کارایی افزایش مییابد، که خود شرط موفقیت در توسعه اقتصادی و اجتماعی است. او نقش دولت، وضع قوانین پیشرفته مربوط به تعاونیها، آموزش در میان اعضا و رهبران تعاونی، ترویج تعاونی، و برنامه های مشارکت مردمی در تعاونیها را از عوامل مؤثر بر تولید و موفقیت تعاونیها میداند.

در تحقیقی که توسط معاونت پژوهش، آموزش و برنامه‌ریزی تعاونی‌ها در دفتر تحقیقات و ارتقاء بهره‌وری بخش تعاون وزارت تعاون در سال 1389 انجام گردیده است واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی، نبود ارتباط کافی شرکت‌های تعاونی کشاورزی با همدیگر، نوسانات شدید در قیمت نهاده‌های کشاورزی، عدم ثبات قیمت محصولات کشاورزی در بازار، عدم ارائه برنامه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های جمعی از عوامل موثر و تأثیرگذار در تولید تعاونی‌های روستایی نام برده شده است. (تیموری، 1389)

روش شناسی پژوهش

روش یا ماتریس «سوات»⁶ که گاهی توس⁷ نیز نامیده می‌شود، ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت‌های موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناسی ضعف‌ها و قوت‌های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم است. هدف از تجزیه و تحلیل محیطی، بررسی و شناخت عواملی است که به نوعی بر فعالیت و عملکرد سازمان تأثیر می‌گذارند. این عوامل گاهی با محیط داخل سازمان ارتباط پیدا می‌کنند و گاهی به محیط خارج از سازمان مربوط می‌شوند. بر این اساس می‌توان گفت محیط سازمانی در برگیرنده تمامی عواملی است که فعالیت موسسه را به هر طریق تحت تأثیر قرار می‌دهند.

ماتریس سوات در مراحل گوناگون فرآیند برنامه‌ریزی و اجرای راهبردی از مرحله تحلیل وضعیت تا تدوین راهبرد موضوعیت دارد. برای تحلیل وضعیت شیوه‌های گوناگونی موجود است. یکی از این شیوه‌ها آغاز کار با بازشناسی مسایل مهم است، شیوه دیگر آغاز کار با تعیین اهداف و مقاصد سازمان، شیوه سوم تمرکز کردن بر فرصت‌ها است.

مطالعه حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی و همبستگی است. شیوه اجرایی آن مطالعه میدانی و با استفاده از پرسشنامه‌ای هدفمند با سوالات باز و بسته در طیف لیکرت می‌باشد. چرایی آن هم به این دلیل است که نه هزینه و زمان اجرای مطالعه اجازه حضور دائم در محیط تعاونی را به محقق می‌داد و نه شرایط تعاونی و مدیران و اعضاء در شرکت در مصاحبه‌های طولانی و همه جانبه و یا حضور آنان در کارگاه‌های اجرایی و ... بنابراین این پرسشنامه در دو سطح مدیران و اعضاء زنان روستایی عضو تعاونیهای استان تهران تکمیل گردیده است و بعد از خروج داده‌های آماری از روابط متغیرهای مستقل با وابسته در تحلیل از آزمون‌های آماری و مدل سوات استفاده گردید و مهمترین آن‌ها به تناسب میانگین وزنی خود و نوع رابط در گروه نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت‌ها قرار گرفتند و تکنیک‌های مدل سوات بر روی آن‌ها انجام گردیده است.

جامعه آماری این مطالعه اعضاء تعاونی‌های زنان روستایی استان تهران است که تعداد اعضاء آنها حدود 1631 نفر و تعداد تعاونی

⁶ SWOT

⁷ TOWS

های زنان استان تهران 7 واحد شامل شرکتهای تعاونی زنان روستایی آسرد، تمیسیان، فاطمه الزهراء، سیاهرود، رباط کریم، کوثر اسلامیه و مهر آفرین ارم می باشد.

نتایج

در بررسی ویژگیهای متغیرهای مستقل (گویه های سازنده ویژگیهای اقتصادی، ویژگیهای محیطی، ویژگیهای فردی کارکنان، ویژگیهای فردی مدیران) تمامی گویههای هر متغیر وارد آزمونهای آماری با شاخص متغیر مستقل (درآمد تعاونی) گردید و نتیجه حاصل از آزمون خی دو و همبستگی پیرسون در جداول تحلیل سوات دسته بندی گردید که به شرح ذیل می باشد.

جدول شماره 1- میزان و جهت تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر سهم تعاونیهای زنان در تولید کشاورزی در استان تهران

شاخص مدل آماری	ضرایب رگرسیون	خطای استاندارد	بتای استاندارد شده	t	سطح معنی داری
عدد ثابت	255.480	45.097	-	5.665	0.001
ویژگیهای اقتصادی	1.869	0.775	0.325	2.411	0.017
ویژگیهای محیطی	1.400	0.680	0.270	1.989	0.049
ویژگیهای فردی کارکنان	2.355	1.130	0.281	2.005	0.036
ویژگیهای فردی مدیران	4.822	2.00	0.290	2.400	0.021

نتایج حاصل از تحلیل مدل S.W.O.T

الف- نقاط راهبردی با بالاترین رتبه در این تحلیل تعهد مستمر - ویژگیهای فردی کارکنان و اعضاء تعاونی بالاترین رتبه نقطه قوت، میزان تحصیلات - ویژگیهای فردی کارکنان و اعضاء تعاونی بالاترین رتبه نقطه ضعف، وقت شناسی (اهمیت دادن به زمان) - ویژگیهای فردی مدیران تعاونی بالاترین رتبه نقطه تهدید ساعت کار - ویژگیهای فردی کارکنان و اعضاء تعاونی بالاترین رتبه نقطه فرصت در تعاونیهای زنان روستایی استان تهران می باشند.

ب - ماتریسهای ارزیابی (I.F.E8)

1- نتایج حاصل از تحلیلهای استنباطی و نوع ارتباط بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (مثبت، معنی دار و قوی) مطالعه حاضر تعیین کننده نقاط قوت خواهد بود.

جدول شماره 2: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (نقاط قوت)

ردیف	نقاط قوت	ضریب همبستگی	رتبه	امتیاز
S1	تعهد مستمر - ویژگیهای فردی کارکنان و اعضاء تعاونی	0.930	1	3.59
S2	میزان فروش تضمینی تعاونی در سال گذشته - ویژگیهای اقتصادی تعاونی	0.921	2	3.70
S3	میزان سهام در گردش تعاونی در سال گذشته - ویژگیهای اقتصادی تعاونی	0.900	3	3.81
S4	ارتباط با دیگر تعاونیها - ویژگیهای فردی مدیران تعاونی	0.898	4	2.50

S5	تعهد عاطفی - ویژگی‌های فردی مدیران تعاونی	0.895	5	2.55
----	---	-------	---	------

2- نتایج حاصل از تحلیل‌های استنباطی و نوع ارتباط بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (مثبت، معنی‌دار و ضعیف) مطالعه حاضر تعیین کننده نقاط ضعف خواهد بود.

جدول شماره 3: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (نقاط ضعف)

ردیف	نقاط ضعف	ضریب همبستگی	رتبه	امتیاز
W1	میزان تحصیلات - ویژگی‌های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی	0.096	1	2.13
W2	نحوه برخورد با بیماری‌ها و آفات - ویژگی‌های محیطی تعاونی	0.127	2	2.11
W3	سرمایه اولیه تعاونی - ویژگی‌های اقتصادی تعاونی	0.135	3	4.41
W4	نوع تعاونی - ویژگی‌های محیطی تعاونی	0.152	4	3.08
W5	نحوه تأمین نهاده‌ها - ویژگی‌های محیطی تعاونی	0.157	5	4.42

3- نتایج حاصل از تحلیل‌های استنباطی و نوع ارتباط بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (منفی، معنی‌دار و ضعیف) مطالعه حاضر تعیین کننده نقاط تهدید خواهد بود

جدول شماره 4: ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (نقاط تهدید)

ردیف	نقاط تهدید	ضریب همبستگی	رتبه	امتیاز
T1	وقت‌شناسی (اهمیت دادن به زمان) - ویژگی‌های فردی مدیران تعاونی	-0.610	1	2.13
T2	آموزش ضمن خدمت - ویژگی‌های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی	-0.550	2	2.51
T3	تعداد اعضاء - ویژگی‌های اقتصادی تعاونی	-0.343	3	2.11
T4	تعداد فرزندان - ویژگی‌های فردی مدیران تعاونی	-0.228	4	4.41
T5	تعداد کارورزان و کارورزان فعال - ویژگی‌های اقتصادی تعاونی	-0.080	5	4.42

4- نتایج حاصل از تحلیل‌های استنباطی و نوع ارتباط بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (مثبت، معنی‌دار و متوسط) مطالعه حاضر تعیین کننده نقاط فرصت خواهد بود.

جدول شماره 5: ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (نقاط فرصت)

ردیف	نقاط فرصت	ضریب همبستگی	رتبه	امتیاز
O1	ساعت کار - ویژگی‌های فردی کارکنان و اعضاء تعاونی	0.687	1	2.13
O2	تعهد هنجاری - ویژگی‌های فردی مدیران تعاونی	0.650	2	2.11
O3	سابقه اشتغال به امور مدیریتی - ویژگی‌های فردی مدیران تعاونی	0.642	3	4.41
O4	حیطه وظایف تعاونی - ویژگی‌های محیطی تعاونی	0.636	4	4.42
O5	منابع مالی منقول - ویژگی‌های اقتصادی تعاونی	0.620	5	1.28

ج- مدل استراتژی و نتیجه گیری نهایی

جدول شماره 6: مدل استراتژی و ماتریس نهایی سوات به استناد مدل پیروس و رابینسون

محیط داخلی	
ضعفها	قدرتها
<p>راهبرد انطباقی WO (حداقل - حداکثر)</p> <p>1- ایجاد فرصت و امکان ادامه تحصیل در مقاطع مختلف برای کارکنان تعاونی</p> <p>2- جذب کارکنان مجرد</p> <p>3- بالابردن سرمایه اولیه تعاونی تا آخرین حد ممکن از راه‌های مختلف جذب سرمایه‌گذاری خارجی و خرد مردمی</p> <p>4- خرید ملک و ساختمان تعاونی و ثبت آن به صورت رسمی</p> <p>5- انتصاب مدیرانی با سن بالاتر، تحصیلات و تجربه بیشتر در</p>	<p>راهبرد تهاجمی SO (حداکثر - حداکثر)</p> <p>1- جذب نیروی انسانی ماهر در بدنه تعاونی</p> <p>2- افزایش اعتماد متقابل اعضاء نسبت به یکدیگر با راهکارهای مختلف مدیریت منابع انسانی</p> <p>3- ارائه صورت وضعیت‌های مالی به طور مرتب در پایان سال</p> <p>4- وضع قوانین پایدار مرتبط به معیشت، حقوق و دستمزد، رفاهی کارکنان</p> <p>5- پیگیری قوانین وضع گردیده و حمایت از اجرای آن‌ها</p> <p>6- انتصاب مدیران متأهل با بالاترین سابقه اشتغال مدیریتی و با تحصیلات</p>

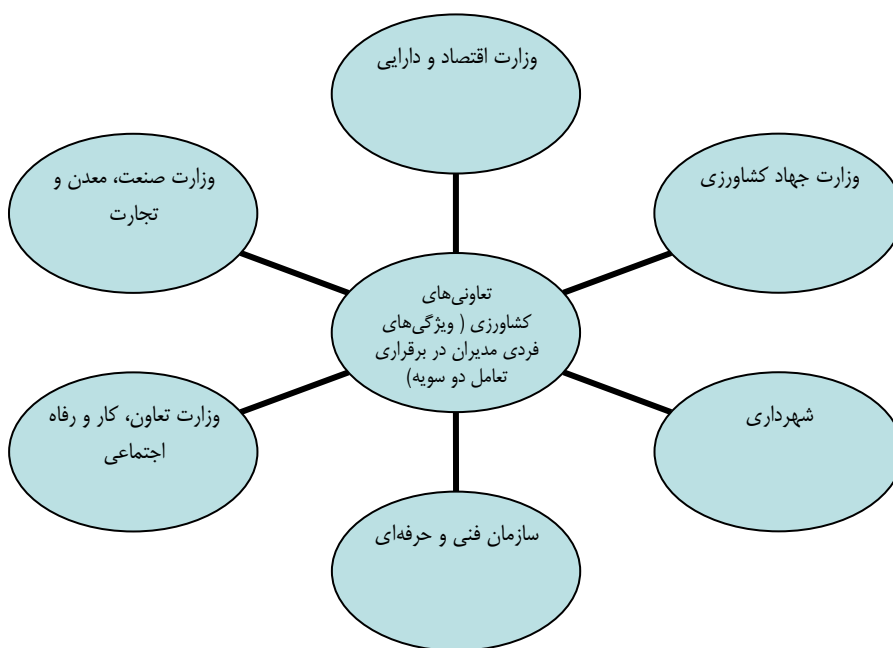

	<p>مرتبط</p> <p>7- افزایش ساعت کار تعاونی حتی در ایام تعطیل</p> <p>8- انتخاب حیطه وظایف تعاونی با بالاترین میزان فروش</p> <p>9- افزایش منابع مالی منقول</p> <p>10- افزایش نرخ رشد سرمایه با روش‌ها و استراتژی‌های مناسب اقتصادی و با در نظر گرفتن تأثیر میزان فروش و سهام در گردش تعاونی بر رشد سرمایه</p> <p>11- پیگیری فرصت‌های استفاده از تخفیف و معافیت‌های مالیاتی</p> <p>12- استفاده از تمام ظرفیت‌های بازار جهت فروش</p> <p>13- افزایش استخدام کارمندان فروش و بازاریابی با بالاترین توان بازاریابی و جلب مشتری</p> <p>14- توجه و بکارگیری تئوری‌های مشتری‌مداری در حیطه‌های تبلیغات و استراتژی‌های بازار</p> <p>15- افزایش تعداد انبارها و ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری جهت خرید و ساخت انبارهای جدید</p> <p>16- عقد قراردادهای مناسب در تمام زمینه‌ها با بیمه جهت پیشگیری و تأمین خسارت در مواقع بحران</p>	<p>زمینه مدیریت و حیطه وظایف تعاونی</p> <p>6- تأمین نهاده‌ها، سوخت تعاونی و نحوه برخورد با بیماری‌ها و آفات از لحاظ دولتی و هم خصوصی در شرایط معمولی و بحران کمبود</p> <p>7- نزدیکی محل تعاونی به مراکز شهرها با استفاده از روش خرید پله به پله</p>
<p>تجربیات</p>	<p>راهبرد اقتضایی ST (حداکثر - حداقل)</p> <p>1- کاهش تعداد کارکنان و اعضاء از طریق بکارگیری فن‌آوری‌های نوین</p> <p>2- انتصاب مدیرانی با تعداد فرزندان کمتر</p> <p>3- جذب کارورزان اندک اما با مهارت بیشتر و توانایی اختصاص زمان بیشتر به فعالیت‌های تعاونی</p> <p>4- کاهش زمان آموزش ضمن خدمت کارکنان و معطوف نمودن توجه بیشتر به جذب کارمندان از ابتدای امر با مهارت بالا</p> <p>5- کاهش حساسیت‌ها و سخت‌گیری‌های مدیریتی در خصوص زمان فعالیت‌های کارکنان و کنترل ورود و خروج آن‌ها</p>	<p>راهبرد دفاعی WT (حداقل - حداقل)</p> <p>1- افزایش انگیزه در بین کارکنان و اعضاء تعاونی از طریق جلب مشارکت آنان در فعالیت‌های مرتبط و نه کنترلی</p> <p>2- ایجاد امکانات و فرصت‌های پایدار جهت مشارکت سرمایه‌های بیرونی در داخل تعاونی</p> <p>3- انتصاب مدیران کارکنان با هدف توجه به کارکنان</p> <p>4- کاهش تعداد اعضاء با برنامه‌ریزی‌های مناسب جهت بکارگیری فنون و نوآوری‌های روز و نزدیکی محل تعاونی به مراکز شهرها</p> <p>5- جلوگیری از اتلاف وقت کارکنان و اعضاء در کلاس‌های آموزشی ضمن خدمت</p> <p>6- افزایش کلاس‌های آموزشی داوطلبانه خود کارکنان</p>

د- نمودار ون

در این مرحله بعد از مشخص نمودن اهمیت ارتباط منطقی و دوسویه تعاونی با مراجع قانون گذار و نهادهای قدرتی به عنوان بالاترین نهاد تأمین نهاده‌های اولیه (به عنوان مثال تأثیر گذارترین متغیر خارجی) و ویژگی‌های فردی مدیران به شدت ارتباط این مراجع با خروجی تعاونی (میزان تولید - متغیر وابسته) همپوشانی روابط آن‌ها با بالاترین تأثیر (خروجی لیزر) تحلیل آماری به شکل نمودار زیر قابل مشاهده است. نکته مهم در این نمودار بحث ارتباطات نهادی است که می‌توانید در تحلیل بالاترین نقش را داشته باشد و مشخص می‌نماید در شرایط بحران یکی از مهمترین مولفه‌های تأثیر گذار خارجی نهادهای دخیل در بخش کشاورزی می‌باشند.

نمودار شماره 1- نمودار ون ارتباط تعاملی نهادهای

ی - تحلیل میدان نیرو

تحلیل میدان نیرو یکی از این رهیافتهاست که برای تحلیل سیستماتیک عوامل موثر بر مشکلات یک تشکل یا سیستم به کار میرود در این رهیافت هر حالت و یا عملکردی (مشکل)، میدانی برای موازنه و تعادل موقتی نیروهایی است که در اثر دو نیروی متضاد به شرح زیر ایجاد شده اند.

- ۱- نیروهایی که سعی در ایجاد تغییر دارند. این نیروها را اصطلاحاً نیروهای مثبت، تسهیل کننده و کار ساز میگویند.
- ۲- نیروهایی که در جهت حفظ شرایط موجود میکوشند که به آنها نیروهای مقاوم، منفی و محدود کننده نیز گفته میشود (2001Kumar & Somesh,)

جدول شماره 7- عوامل بازدارنده و پیش برنده در تحلیل میدان نیرو

عوامل بازدارنده	عوامل پیش برنده
عدم نقدینگی کافی (سرمایه در گردش)	داشتن مدیریت صحیح و دانش کافی
نوسان قیمت نهادهها (نبود ثبات اقتصادی)	آموزش مداوم اعضاء تعاونی
عدم دسترسی به دانش روز کشاورزی توسط تعاونیها	سیستم حسابداری دقیق و شفاف
نرخ بهره بانکی بالا و عدم بخشودگی جرائم دیرکرد	کیفیت مناسب نهادههای اولیه
ارتباطات نامناسب با نهادهای دولتی، دیگر تعاونیها (نبود رقابت سالم)	عقد قراردادهای مناسب در تمام زمینهها با بیمه فرهنگ سازی برای مصرف کنندگان در مورد مصرف محصولات کشاورزی

لازم به ذکر است کلیه مولفه های تأثیرگذار از بالاترین رتبه های تعیین شده توسط پاسخگویان در رتبه بندی طیف لیکرت پرشنامه استخراج گردیده است.

۵- درخت مشکل

این تکنیک معمولاً در مصاحبه های هدفمند یا فنون طوفان اندیشه و کارگاه های مشارکتی تحلیلی مورد استفاده قرار می گیرد ولی در این تحقیق بالاترین مسئله از دید پرسشگران در دو مشکل عمده ذکر گردیده است که سعی شده است با مولفه های عمدتاً اقتصادی در بعد پیامدها دسته بندی گردد.

پیامدهای مشکل اصلی	عدم توجه دولت به بخش کشاورزی کمبود نقدینگی و عدم توجه بخش پولی و بانکی کاهش انگیزه مشارکت و سرمایه گذاری در بخش کشاورزی عدم سرمایه گذاری جدید در تولید افزایش تلفات و ضایعات در بخش کشاورزی
مشکل اصلی	عدم توانایی رقابت با محصولات خارجی
علل مشکل	سود بیشتر از واردات و بالابودن سود دلالی ضعف مدیریتی مدیران تعاونی و دولتی رکود سرمایه و خالی بودن انبارها از مواد اولیه داخلی

پیامدهای مشکل اصلی	کاهش تمایل به تشکیل تعاونی های جدید کاهش تولید در واحدها به هم خوردن چرخه تولید رشد واسطه گری کاهش کیفیت محصول نهایی به روز نبودن اطلاعات منابع انسانی
مشکل اصلی	عدم وجود انگیزه در منابع انسانی و کاهش مهارت منابع انسانی
علل مشکل	سوء استفاده های مالی نبود ارتباطات نظام مند بین تعاونی و دولت و دیگر تعاونی ها ناپایداری اقتصادی نبود برنامه ریزی مناسب برای پرورش نیروی کار ماهر

بحث

از آن جا که در بخش تحلیل مدل سوات، استراتژی های مناسب تعاونی های زنان روستایی با توجه به نقاط استراتژیک موجود در این تعاونی ها (یافته های خروجی و راهبردها (استراتژی ها در جدول شماره 6)) از تلفیق خروجی داده ها و تماماً به روش مدل سوات از نتایج ماتریس های ارزیابی استخراج شده اند و هماهنگ با متغیرهای مورد بررسی پیشنهاد گردیده است، بنابراین به نظر می رسد، چون خودشان خروجی تحلیل می باشند قابل بحث و تحلیل مجدد نباشند بنابراین پیشنهادات ذیل صرفاً جنبه تکمیل کننده پیشنهادات قبلی بوده و برگرفته از نتایج تحقیقات میدانی (پرسشنامه) و کتابخانه ای است که در حین تحقیق با آن ها مواجه بوده ایم و در اینجا فقط به عمده آن ها اشاره می نمایم:

- 1- نوسازی و اصلاح ساختار مدیریت فرآیندها و مکانیزم‌های روش انجام کار متناسب با نیاز تعاونی، طرزتفکر و انگیزه و شرایط زنان روستایی
- 2- افزایش همگرایی در تعاونی‌ها، بین تعاونی‌ها و وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جهاد کشاورزی
- 3- جذب و بکارگیری نیروهای متخصص و مشاوران مجرب و استفاده از امکانات طرح کارورزی
- 4- افزایش خودتکایی از طریق جذب سرمایه‌های خرد و نهادهای کوچک مردمی
- 5- بکارگیری فن‌آوری‌های نوین کشاورزی، اطلاعات و ارتباطات متناسب با نیاز تعاونی در جهت تولید مناسب و ترجیحاً ارگانیک، بازاریابی و فروش بیشتر
- 6- افزایش روش‌های خودارزیابی و نظارت‌های هماهنگ و متناسب با حیطه وظایف تعاونی

قدردانی

این مطالعه با مساعدت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان و در قالب طرح تحلیل محیطی شرکت‌های تعاونی زنان روستایی و سهم آن در تولید بخش کشاورزی با روش S.W.O.T در استان تهران انجام شده است. بدین وسیله از ایجاد چنین فرصتی برای انجام این مطالعه صمیمانه قدردانی می‌شود.

منابع مورد استفاده

1. احمدی، محمد تقی (1387). بررسی عوامل مؤثر بر عضویت کشاورزان در تعاونی‌های تولید روستایی در قالب الگوی تلقینی انتشار نوآوری‌ها. مطالعه موردی استان فارس، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.
2. زارعی، علی اصغر و نسیمی، همایون (1386). مدیریت نوآوری در صنعت نفت. فصل نامه مدیریت و منابع انسانی در صنعت نفت. سال اول، شماره 1، زمستان 1386.
3. گلکار، کورش (1386) "طراحی شهری در عمل: الگویی برای هدایت و کنترل چند سطحی در طراحی شهری"، فصلنامه آبادی، سال هفدهم، شماره 56.
4. گندم‌زاده، راضیه (1388)، توانمندسازی تعاونی زنان رویکردی کارآمد در توسعه کارآفرینی، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد واحد بیرجند.
5. محمدپور، فلوریا (1385) در شرکت تعاونی زن بودن یک امتیاز است، تعاون، دوره جدید، فروردین 1385، شماره 175
6. عبدی، فاطمه (1388)، افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی روستایی زنان راهکاری در جهت توسعه، مجموعه مقالات اولین نشست تعاونی‌های زنان.
7. محمدی راد، فروزنده (1385)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی استان تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه علوم و مطالعات.
8. مرادی اسطخ زیر، گیتی (1390)، مقاله نقش زنان در فرآیند توسعه روستایی، فصلنامه نظام فنی روستایی.
9. موسوی، سید محمد (1388)، جایگاه تعاونی‌های روستایی زنان در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. مجموعه مقالات اولین نشست تعاونی‌های زنان، آبان 1388.

10. هدایتی، مهدی(1384)، آمار تعاونی‌های تولید و بررسی جایگاه آن در کشور، وزارت تعاون، معاونت نظارت و بهره‌برداری، نشریه تعاون شماره 174.
11. تحلیل محیطی شرکت‌های تعاونی با روش SWOT، معاونت پژوهش، آموزش و کارآفرینی تعاونی‌ها، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، 1389.
12. سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی (1390)، دفتر مقام معظم رهبری، ابلاغ شده توسط مقام معظم رهبری در سال 1390، پایگاه اطلاع رسانی دفتر رهبری.
13. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (1392)، دفتر مقام معظم رهبری، ابلاغ شده توسط مقام معظم رهبری در سال 1392، پایگاه اطلاع رسانی دفتر رهبری.
14. ظرفیت‌های اصل 44 قانون اساسی در زمینه تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی (1390)، دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (44) قانون اساسی، تاریخ ابلاغ فروردین 1390.
15. گزارش دفتر امور زنان وزارت تعاون (1388). وضعیت تعاونی‌های زنان، وزارت تعاون، تهران.
16. گزارش وضعیت تعاونی‌های تولید کشور (1390)، وزارت تعاون، معاونت امور تعاون، آذر 1390.
17. Beteta, H. C. "What is missing of woman's empowerment?", Journal of Human Development, Vol (2),2006
18. World Bank,2008. World development Report2008. "Woman Agriculture for Development". Washington: the World Bank.
19. United Nations , United Nations Development Programs(2000-2004) ,Woman, Peace, Security, October2004
20. Taimini,K.Coopratives in Asia;ILO(2000)

Analyzing strengths and opportunities of the Rural Women Cooperatives on the Agricultural Production through SWOT Method

Sara Rezaei^{*1}, Masoumeh Arfaee², Azita Zand³

¹ Vice-presidency for strategic planning and supervision, ² Islamic Azad University, Ashtian Branch, ³ Islamic Azad University, Islamshahr Branch,

Abstract

According to economic changes, in recent years and assignment policy of economic activities and production to the private sectors, safer place for the cooperative sector has been established. Rural women's cooperatives such as organizations that are possibility of integrating human resources, small capital accumulation and employment with easy conditions and thus enhance the economic power of women can provide.

The research was applied and method was descriptive – correlational. The questionnaire asked from member of rural women cooperatives in Tehran Province in two level managers and staff members of cooperatives were completed. The population were 7 units of rural women's cooperatives in Tehran province that sampling method of this research was satisfied random sampling (n=1631). The results S.W.O.T indicated that Continuous commitment (Individual characteristics of employees and member of cooperatives) Highest strength, education (Individual characteristics of employees and member of cooperatives) Highest weakness, Punctual (Individual characteristics of member of cooperatives) highest threats and hours of work (Individual characteristics of employees and member of cooperatives) Highest opportunities were rural women cooperatives in Tehran Province.

Key Words: Rural women's cooperatives, Agricultural production, S.W.O.T Analysis (strengths, opportunities).